

Vervolg van Hoofdstuk 7 over de

NAASTENLIEFDE

---

402. VI. De louter natuurlijke en zinnelijke mens.

Aangezien weinigen weten, wie er verstaan worden onder de zinnelijke mensen en van welke aard zij zijn en het toch van belang is dit te weten, zo zullen zij daarom beschreven worden.

1. Diegene wordt een zinnelijk mens genoemd die alle dingen vanuit de zinnen van het lichaam beoordeelt, en die niets gelooft, tenzij hij het met de ogen kan zien en met de handen voelen kan; en dan zegt hij pas dat het iets is en de overige dingen verwerpt hij.

Vandaar is de zinnelijke mens de laagst natuurlijke mens.

2. De innerlijke dingen van het gemoed, die zien vanuit het licht van de hemel, zijn gesloten, zodat hij daar niets van het ware ziet dat tot de hemel en de Kerk behoort, aangezien hij in buitenste dingen denkt en niet innerlijk uit enig geestelijk licht.

3. Aangezien zo'n mens in een grof natuurlijk schijnsel is, is hij innerlijk tegen de dingen die tot de hemel en de Kerk behoren, toch kan hij uiterlijk ten gunste daarvan spreken, met een vurigheid overeenkomstig de heerschappij die hij daardoor kan verkrijgen.

4. Zinnelijke mensen kunnen scherp en vernuftig redeneren, aangezien hun gedachte zo dicht bij de spraak ligt, dat zij bijna daarin en als het ware in de lippen is; en aangezien zij alle inzicht plaatsen in de spraak uit het geheugen alleen.

5. Sommigen van hen kunnen al wat zij willen bevestigen, en ook met grote bedrevenheid valsheden, en na die bevestigd te hebben, geloven zij dat het waarheden zijn.

Maar zij redekavelen en bevestigen vanuit de begoocheling van de zinnen, waardoor het gewone volk wordt ingepalmd en overreed.

6. Zinnelijke mensen zijn sluw en boosaardiger dan de overigen.

7. De innerlijke dingen van hun gemoed zijn schandelijk en vuil, aangezien zij hierdoor gemeenschap hebben met de hellen.

8. Zij die in de hellen zijn, zijn zinnelijk en dit des te meer, naarmate zij dieper daarin zijn.

De sfeer van de helse geesten verbindt zich met de zinnelijke dingen van de mens vanaf de rugzijde.

9. Aangezien zinnelijke mensen niet enig echt ware in het licht zien, maar redekavelen en redetwisten over elk ding of het zo is, en deze redetwisten door anderen als tandenknarsen gehoord wordt, dat op zichzelf beschouwd, botsingen zijn van valsheden onder elkaar, en ook van botsingen van het valse en ware, zo blijkt duidelijk, wat in het Woord wordt aangeduid door 'knarsing van de tanden'; dit komt omdat de redenering vanuit zinsbegoochelingen overeenstemt met de tanden.

10. De geleerden en de ontwikkelden die zich diep in valsheden, en meer nog zij, die zich tegen de waarheden van het Woord bevestigd hebben, zijn meer zinnelijk dan de anderen, hoewel zij voor de wereld niet als zodanig verschijnen.

Ketterijen vloeien voornamelijk voort uit zulke mensen die zinnelijk waren.

11. Huichelaars, listigen, wellustelingen, echtbrekers en gierigaards zijn merendeels zinnelijk.

12. Zij die redeneerden uit louter zinnelijke dingen, en tegen de echte waarheden van het Woord en vandaar van de Kerk, werden door de Ouden genoemd, 'slangen van de boom der kennis van goed en kwaad'.

Aangezien onder zinnelijke dingen worden verstaan de dingen die aan de zinnen van het lichaam zijn onderworpen en door de zinnen zijn opgezogen, zo volgt daaruit:

13. Dat de mens door de zinnelijke dingen gemeenschap heeft met de wereld, en door de redelijke dingen boven deze zinnelijke dingen met de hemel.

14. Dat de zinnelijke dingen zulke dingen uit de natuurlijke wereld leveren, als voor de innerlijke dingen van het gemoed in de geestelijke wereld van dienst zijn.
15. Dat er zinnelijke dingen zijn die het verstand ten dienste staan; dit zijn de verschillende natuurlijke dingen die de fysieke worden genoemd; en dat er zinnelijke dingen zijn die de wil ten dienste staan, en dit zijn de verlustigingen van de zinnen en van het lichaam.
16. Dat wanneer de gedachte niet boven de zinnelijke dingen verheven wordt, de mens weinig wijsheid heeft; dat de wijze mens boven de zinnelijke dingen denkt; en dat wanneer de gedachte boven de zinnelijke dingen verheven wordt, deze in een klaarder schijnsel komt en tenslotte in het licht van de hemel. Daarvandaan heeft de mens gewaarwording van het ware, hetwelk eigenlijk inzicht is.
17. De verheffing van het gemoed boven de zinnelijke dingen en de onttrekking daaraan, was de Ouden bekend.
18. Wanneer de zinnelijke dingen de laatste plaats innemen, wordt daardoor de weg voor het verstand geopend en de waarheden over de drempel gebracht worden door een manier van uittrekking; maar dat, wanneer de zinnelijke dingen de eerste plaats innemen, daardoor deze weg gesloten wordt, en de mens de waarheden niet ziet, dan als in een nevel of als in de nacht.
19. Dat de zinnelijke dingen bij de wijze mens de laatste plaats innemen en onderworpen zijn aan de innerlijke dingen; maar dat zij bij de onwijze mens de eerste plaats innemen en heersen; dezen zijn het, die in de eigenlijke zin zinnelijken worden genoemd.
20. Dat er bij de mens zinnelijke dingen zijn, die hij gemeen heeft met de beesten en dat er zinnelijke dingen zijn die hij niet met hen gemeen heeft.
- Dat voor zoveel iemand boven de zinnelijke dingen denkt, hij een mens is; maar dat niemand boven de zinnelijke dingen denken en de waarheden van de Kerk zien kan, tenzij hij God erkent en overeenkomstig Zijn geboden leeft; want God verheft en verlicht.

Deze drie liefden, wanneer die naar behoren aan elkaar zijn ondergeschikt, vervolmaken de mens, maar wanneer ze niet naar behoren aan elkaar zijn ondergeschikt, verdraaien ze de mens en keren hem om.

403. Eerst zal iets worden gezegd over de rangschikking van deze drie universele liefden; deze zijn: de liefde tot de hemel, de liefde tot de wereld en de eigenliefde, en daarna over de invloed en over de invoeging van de ene in de andere, en tenslotte over de staat van de mens overeenkomstig de rangschikking.

Deze drie liefden verhouden zich tot elkaar als de drie gebieden van het lichaam, waarvan het hoogste het hoofd is, het middelste de borst met de buik, terwijl de knieën, de voeten en de voetzolen het derde vormen. Wanneer de liefde tot de hemel het hoofd uitmaakt, de liefde tot de wereld de borst met de buik en de eigenliefde de voeten met de voetzolen, dan is de mens in de volmaakte staat overeenkomstig de schepping, want dan dienen de twee lagere liefden de hoogste, zoals het lichaam en alle delen ervan het hoofd dienen. Wanneer daarom de liefde tot de hemel het hoofd uitmaakt, dan vloeit deze in de wereldliefde, die voornamelijk de liefde tot rijkdommen is en doet daardoor deze nutten, en door middel van deze liefde vloeit zij in de eigenliefde, die voornamelijk de liefde tot waardigheden is, en doet door deze nutten; zo streven deze drie liefden naar nutten vanuit de invloed van de een in de ander.

Wie begrijpt niet, dat wanneer de mens uit geestelijke liefde, die uit de Heer is, en verstaan wordt onder de liefde tot de hemel, nutten wil betrachten, de natuurlijke mens ze verricht door zijn rijkdommen en zijn andere goederen, en de zinnelijke mens in zijn ambt en dat hij daarin zijn eer stelt deze voort te brengen? Wie begrijpt verder niet, dat alle werk die de mens met zijn lichaam doet, plaatsvinden overeenkomstig de staat van zijn gemoed in het hoofd, en dat wanneer het gemoed in de liefde is van de nutten, het lichaam door zijn leden deze volbrengt? En dit vindt plaats, omdat de wil en het verstand in hun beginselen in het hoofd zijn en in hun afleidingen in het lichaam, zoals de wil in de daden en de gedachten in de woorden en vergelijkenderwijs zoals het bevruchtende van het zaad is in alle en in elk van de dingen van de boom, waardoor hij vruchten voortbrengt, die zijn nut zijn; en het is als het vuur en het licht binnenin een kristallen vaas, die daardoor warm wordt en licht uitstraalt.

En ook kan het geestelijk gezicht in het gemoed en tevens het natuurlijk gezicht in het lichaam bij hem, in wie deze drie liefden op de juiste en behoorlijke wijze aan elkaar ondergeschikt zijn, vanuit het licht, dat uit de Heer door de hemel invloeit, vergeleken worden met een Afrikaanse appel, die doorzichtig is tot aan het midden toe, waar het zaadhuisje is.

Iets dergelijks wordt verstaan onder deze woorden van de Heer: ‘De kaars van het lichaam is het oog; indien

het oog eenvoudig, dat wil zeggen, goed is, zo is het gehele lichaam verlicht', (Mattheüs 6:22; Lucas 11:34). Geen mens van gezonde rede kan rijkdommen veroordelen, want zij zijn in het gemeenschappelijke publieke lichaam, zoals het bloed in de mens; evenmin kan hij de aan de ambten verbonden eren veroordelen, want zij zijn de handen van de koning en de zuilen van het gezelschap, als slechts de natuurlijke en zinnelijke liefden van de waardigheidsbekleders ondergeschikt zijn aan de geestelijke liefde. Er zijn in de hemel ook regeringstaken met daaraan verbonden waardigheden, maar zij die deze vervullen, hebben niets meer lief dan nutten, omdat zij geestelijk zijn.

404. Maar een geheel andere staat trekt de mens aan, als de liefde tot de wereld of tot rijkdommen het hoofd uitmaakt, dat wil zeggen, als dit de heersende liefde is; want dan is de liefde van de hemel uit het hoofd verbannen en begeeft ze zich in het lichaam.

De mens die in deze staat is, verkiest de wereld boven de hemel; weliswaar vereert hij God, maar uit een louter natuurlijke liefde, die in alle eredienst verdienste stelt; en ook doet hij de naaste het goede, maar ter wille van wedervergeldingen.

Voor zulke mensen zijn de dingen die van de hemel zijn, zoals sluiers waarin zij voor de ogen van de mensen blinkend voortgaan, maar grauw voor de ogen van de engelen.

Want wanneer de wereldliefde de innerlijke mens in bezit heeft genomen en de liefde van de hemel de uitwendige mens, verdonkert die liefde alle dingen van de Kerk en verbergt die als onder een sluier.

Maar deze liefde is van een grote verscheidenheid en des te erger naarmate ze overhelt tot gierigheid, waarin de liefde tot de hemel zwart wordt.

Evenzo wanneer zij overhelt naar hoogmoed en tot zelfverheffing boven anderen uit eigenliefde; anders is het echter gesteld, wanneer zij overhelt tot verkwisting.

Zij is minder schadelijk, wanneer ze de heerlijkheden van de wereld als einddoel beschouwt, zoals: paleizen, versieringen, prachtige klederen, een stoet bedienden, paarden en koetsen, en tal van dergelijke dingen meer.

De hoedanigheid van elke liefde wordt bepaald door het einddoel dat zij voor ogen heeft en nastreeft.

Deze liefde kan vergeleken worden met zwartachtig glas dat het licht uitdooft en het niet in kleuren schakeert dan alleen in donkere en zwakke.

Zij is als een nevel en als wolken, die de zonnestralen onderscheppen.

Zij is ook als ongegist wijnmost die zoet smaakt maar slecht is voor de buik.

Een dergelijk mens verschijnt, vanuit de hemel beschouwd, als een gebochelde, die met neerhangend hoofd rondloopt terwijl hij naar de aarde kijkt, en die, wanneer hij zijn hoofd naar de hemel opheft, zijn spieren verrekt en direct daarop in zijn voorovergebogen houding terugvalt.

Dezen werden door de Ouden in de Kerk Mammons genoemd en door de Grieken Pluto's.

405. Wanneer echter de eigenliefde of de liefde tot heersen het hoofd uitmaakt, dan gaat de liefde tot de hemel door het lichaam naar de voeten over; en naarmate deze liefde aanwast, daalt de liefde tot de hemel door de enkels tot de voetzolen neer, en gaat wanneer zij nog verder aanwast, in de schoenen over en wordt vertrappt.

Er is een liefde tot heersen uit liefde jegens de naaste en er is een liefde tot heersen uit eigenliefde.

Zij die in de liefde tot heersen zijn uit liefde jegens de naaste, streven naar heerschappij ter wille van het einddoel, om het algemeen welzijn en personen afzonderlijk van nut te zijn; en aan dezen wordt daarom ook in de hemelen heerschappij toevertrouwd.

Keizers, koningen, hertogen, die tot heerschappij zijn geboren en opgevoed zijn, wanneer zij zich voor God vernederen, zijn soms minder in deze liefde, dan zij die van lage afkomst zijn en uit hoogmoed streven naar rangen, die boven anderen uitsteken.

Maar voor hen die in de liefde tot heersen uit eigenliefde zijn, is de liefde tot de hemel als een voetenbank, waarop zij ter wille van het gewone volk de voeten zetten, maar die zij, wanneer het volk niet verschijnt, in een hoek gooien of naar buiten werpen.

Dit komt omdat zij alleen zichzelf liefhebben, en vandaar het willen en de gedachten van hun gemoed onderdompelen in hun eigene, dat op zichzelf beschouwd, het erfboze is, en dit is lijnrecht tegenovergesteld aan de liefde tot de hemel.

De boosheden van hen die in de liefde tot heersen zijn uit eigenliefde, zijn in het algemeen de volgende: verachting van anderen, afgunst, vijandschap jegens hen die hen niet begunstigen; vandaar vijandigheid, haat, wraaknemingen, onbarmhartigheid, hardheid en wreedheid.

En waar dergelijk kwaad is, is er ook verachting van God en van de goddelijke dingen, welke zijn de

waarheden en goedheden van de Kerk; en wanneer zij deze eren, is het alleen met de mond, opdat zij niet door de geestelijke orde aan de kaak worden gesteld en door de overigen veroordeeld worden.

Maar deze liefde is een andere bij de geestelijken en een andere bij de leken.

Bij de geestelijken klimt deze liefde, wanneer haar de teugels gevierd worden, tot zulk een hoogte dat zij goden willen zijn, maar bij de leken tot zover, dat zij koningen willen zijn; tot daarheen sleurt de fantasie van die liefde hun gemoederen mee.

Aangezien de liefde van de hemel bij de volmaakte mens de hoogste plaats inneemt, en als het ware het hoofd vormt van de overige liefden die op haar volgen, en de wereldliefde onder haar is als de borst onder het hoofd, en de eigenliefde daaronder is als de voeten, zo volgt, dat wanneer deze laatste liefde het hoofd zou uitmaken, zij de mens geheel en al zou omkeren; en dan zou hij voor de engelen verschijnen als iemand die gekromd neerligt met het hoofd op de aarde en met de rug naar de hemel gekeerd.

En wanneer hij in de eredienst is, zou hij verschijnen alsof hij op handen en voeten sprong als het jong van een panter.

Bovendien zouden zulke mensen onder verschillende vormen van beesten verschijnen met twee hoofden, een hoofd van boven met het aangezicht van een wild dier, een hoofd beneden met het aangezicht van een mens, dat door het bovenste voortdurend voortgestoten en gedwongen zou worden, de aarde te kussen.

Al dezen zijn zinnelijke mensen en van dien aard, zoals boven in nr. 402 werden beschreven.

Elk mens afzonderlijk is de naaste, die men moet liefhebben, maar overeenkomstig de hoedanigheid van zijn goede.

406. De mens is niet ter wille van zichzelf maar ter wille van anderen geboren, dat wil zeggen, opdat hij zal leven niet voor zichzelf maar voor anderen, anders zou er niet enig samenhangend gezelschap zijn, en daarin niet enig goede.

Het algemeen gezegde luidt, dat eenieder zichzelf de naaste is, maar de 'leer van de naastenliefde' leert, hoe dat moet worden verstaan; namelijk, dat eenieder voor zichzelf moet voorzien in de behoeften van zijn leven, zoals voedsel, kleding, woning en tal van dingen die in het burgerlijke leven, waarin hij is, noodzakelijk vereist worden; en dit niet alleen voor zichzelf, maar ook voor de zijnen, en ook niet alleen voor de tegenwoordige tijd, maar eveneens voor de toekomst.

Want wanneer iemand zich niet de behoeften van zijn leven verschaft, is hij niet in staat de naastenliefde uit te oefenen, want hij heeft aan alle dingen gebrek.

Op welke wijze echter eenieder voor zichzelf de naaste moet zijn, kan blijken uit het volgende, dat op hetzelfde neerkomt: eenieder moet zijn lichaam van voedsel voorzien; dit moet het eerste zijn, maar ter wille van dit doel dat er een gezond gemoed in een gezond lichaam zal zijn; en eenieder moet zijn gemoed van voedsel voorzien, namelijk van dergelijke dingen die tot het inzicht en het oordeel behoren, maar ter wille van dit doel, dat hij daardoor in staat is, de medeburger, de samenleving, het vaderland, de Kerk en zo dus de Heer te dienen.

Wie dit doet die zorgt op de juiste wijze voor zichzelf tot in eeuwigheid.

Hieruit blijkt duidelijk, wat het eerste is in de tijd, en wat het eerste in het einddoel is; en dat het eerste in het einddoel datgene is waarop alle dingen gericht zijn.

Het is hiermee ook zo gesteld met iemand die een huis bouwt; eerst moet hij het fundament leggen, maar het fundament moet voor het huis zijn en het huis voor de bewoning.

Wie gelooft dat hij in de eerste plaats of voornamelijk voor zichzelf de naaste is, is zoals iemand die het fundament als einddoel beschouwt en niet de bewoning, terwijl toch het wonen het eerste en laatste einddoel zelf is, en het huis met het fundament slechts het middel tot het einddoel.

407. Wat de naaste liefhebben is, zal gezegd worden.

De naaste liefhebben is niet alleen voor de verwant, de vriend en de goede mens het goede te willen en te doen, maar ook de vreemde, de vijand en de boze mens.

Maar de naastenliefde jegens deze beiden wordt op verschillende wijze beoefend: jegens de verwant en de vriend door directe weldaden, jegens de vijand en de boze mens echter door indirecte weldaden, welke worden bewezen door vermaningen, tuchtigingen en straffen, en zo dus door verbeteringen.

Dit kan als volgt worden toegelicht: de rechter, die krachtens de wet en gerechtigheid de boosdoener straft, heeft de naaste lief, want op deze wijze verbetert hij hem en draagt zorg daarvoor dat hij de burgers geen

kwaad berokkent.

Eenieder weet, dat een vader die zijn kinderen kastijdt, wanneer zij kwaad doen, hen liefheeft, en dat omgekeerd de vader, die hen daarvoor niet kastijdt, hun boosheden liefheeft, hetgeen men geen naastenliefde kan noemen.

Verder ook, wanneer iemand een aanvallende vijand teruggedrijft en hem uit zelfverdediging slaat en aan de rechter overlevert, om zo het gevaar van zich af te wenden, maar toch met de bedoeling, dat hij zijn vriend zal worden, zo handelt hij uit de heersende stroming van de naastenliefde.

Oorlogen, die de bescherming van vaderland en Kerk ten doel hebben, zijn evenmin tegen de naastenliefde gericht; het einddoel ter wille waarvan men handelt, wijst uit of het al dan niet naastenliefde is.

408. Aangezien nu de naastenliefde in haar oorsprong wel willen is, en het wel willen in de innerlijke mens zetelt, zo blijkt het duidelijk, dat wanneer iemand die naastenliefde heeft, de vijand weerstaat, de schuldige straft en de bozen kastijdt, hij dit doet door middel van de uitwendige mens, en daarom, wanneer hij dit volbracht heeft, in de naastenliefde, welke de innerlijke mens is, terugkeert, en dan voor zoveel hij kan en voor zoveel het van nut is, de boosdoener wel wil en vanuit het wel willen wel doet.

Zij die echte naastenliefde hebben, hebben ijver voor het goede en deze ijver kan in de uitwendige mens als toorn en als vlammend vuur verschijnen, maar zijn vlam dooft en bedaart zodra de tegenstander weer tot inzicht komt.

Anders is het gesteld bij hen die geen naastenliefde hebben; hun ijver is toorn en haat, want daarvanuit gloeit en ontbrandt hun innerlijke mens.

409. Vooraleer de Heer in de wereld kwam, wist nauwelijks iemand, wat de innerlijke mens is en wat de naastenliefde; dit is de reden, waarom de Heer op zoveel plaatsen de liefdevolle zorg, dat wil zeggen, de naastenliefde leerde; en dit maakt het onderscheid tussen het Oude Testament of Verbond en het Nieuwe.

Dat men de tegenpartij en de vijand uit naastenliefde moet weldoen, leerde de Heer bij Mattheüs: 'Gij hebt gehoord dat tot de Ouden gezegd is: Gij zult uw naaste liefhebben en uw vijand zult gij haten.

Maar Ik zeg u: hebt uw vijanden lief, zegent hen die u vervloeken, doet wel degenen die u haten en bidt voor degenen die u geweld aandoen en die u vervolgen, opdat gij zonen moogt zijn van uw Vader, die in de hemelen is', (Mattheüs 5:43,44,45); en aan Petrus die Hem vroeg, hoe vaak hij degene die tegen hem zondigde, zou vergeven, of hij het zevenmaal zou doen, antwoordde Hij: 'Ik zeg u niet tot zevenmaal, maar tot zeventigmaal zevenmaal', (Mattheüs 18:21,22).

Ik heb uit de hemel gehoord dat de Heer eenieder zijn zonde vergeeft en nooit wraak neemt en zelfs niet toerekent, daar Hij de Liefde zelf en het Goede zelf is, maar dat daardoor niettemin de zonden niet zijn weggewist; want deze worden niet dan door berouw weggewist; want wanneer Hij tot Petrus zei, dat hij zeventigmaal zevenmaal zou vergeven, wat zal dan de Heer niet doen?

410. Aangezien de naastenliefde zelf in de innerlijke mens zetelt, in wie het wel willen is, en daaruit in de uitwendige mens, in wie het wel doen is, zo volgt, dat men de innerlijke mens moet liefhebben en daaruit de uitwendige.

Dus, dat men de mens moet liefhebben overeenkomstig de hoedanigheid van het goede dat in hem is.

Daarom is het goede zelf wezenlijk de naaste.

Dit kan door het volgende verduidelijkt worden: wanneer iemand zich uit drie of vier personen zich een beheerder van zijn huis of een knecht kiest, onderzoekt hij dan niet de innerlijke mens van hem, en kiest hij niet de oprechte en de getrouwe en bemint hem vandaar? Evenzo kiest een koning of een magistraat uit drie of vier personen diegene die bekwaam is voor een ambt, en wijst de onbekwame af, hoezeer hij diens uiterlijk ook verkiest, en gunstig diens spreken en doen ook stemt.

Aangezien daarom elk mens de naaste is, en er een oneindige verscheidenheid van mensen is, en men eenieder overeenkomstig zijn goede als naaste moet liefhebben, zo blijkt duidelijk, dat er geslachten en soorten, en verder ook graden van liefde jegens de naaste bestaan.

Daar men nu de Heer boven alles moet liefhebben, zo volgt, dat de graden van die liefde afgemeten moet worden naar de liefde tot Hem, dus naar de hoeveelheid van hetgeen de ander van de Heer of vanuit de Heer in zichzelf bezit, want zoveel goede bezit hij ook, daar al het goede uit de Heer is.

Maar aangezien deze graden in de innerlijke mens zijn, en deze zich zelden in de wereld openbaart, is het voldoende, dat men de naaste liefheeft overeenkomstig de graden die men kent.

Maar deze graden wordt men na de dood duidelijk gewaar, want dan vormen de aandoeningen van de wil en de daaruit voortvloeiende gedachten van het verstand een geestelijke sfeer om hen, die op verschillende wijze gevoeld wordt; maar deze geestelijke sfeer wordt in de wereld opgezogen door het stoffelijke lichaam en zij sluit zich op in de natuurlijke sfeer die dan van de mens uitstroomt.

Dat er graden van liefde jegens de naaste zijn, blijkt uit de gelijkenis van de Heer van de Samaritaan, die barmhartigheid deed aan de door rovers gewonde man, en door de priester en de Leviet gezien werd en aan wie zij voorbijgingen.

Toen de Heer vroeg, wie van deze drie als de naaste verscheen, werd Hem geantwoord: ‘Die hem barmhartigheid gedaan heeft’, (Lucas 10:30 tot 37).

411. Men leest: ‘Gij zult de Heer uw God liefhebben boven alle dingen, en de naaste als uzelf’, (Lucas 10:27).

De naaste liefhebben als zichzelf, wil zeggen, hem niet bij zichzelf vergeleken verachten en gerecht met hem handelen en over hem geen boos oordeel vellen.

De door de Heer zelf uitgesproken en gegeven wet van de naastenliefde is deze: ‘Alle dingen, die gij wilt, dat u de mensen zouden doen, doet gij hun ook alzo; want dat is de wet en de profeten’, (Mattheüs 7:12; Lucas 6:31,32).

Zo hebben dus diegenen de naaste lief die in de liefde tot de hemel zijn, maar zij die in de wereldliefde zijn, hebben de naaste lief uit de wereld en ter wille van de wereld; zij echter, die in de eigenliefde zijn, hebben de naaste lief uit zichzelf en ter wille van zichzelf.

De mens in het meervoud, die een kleiner en groter gezelschap is, en de mens in de samenstelling van deze gezelschappen, welke het vaderland is, is de naaste die men moet liefhebben.

412. Zij, die niet weten wat de naaste in de echte zin betekent, menen dat hij geen ander is dan de mens in enkelvoud, en dat hem weldaden bewijzen, wil zeggen de naaste liefhebben.

Maar de naaste en de liefde tot hem strekken zich verder uit en stijgen naarmate het getal van de mensen groter wordt.

Wie kan niet begrijpen, dat meer mensen in een groep liefhebben wil zeggen, de naaste meer liefhebben dan één in het bijzonder uit die groep.

Dat dus een kleiner of groter gezelschap de naaste is, komt omdat een gezelschap een mens in het meervoud is.

Hieruit volgt, dat wie een gezelschap liefheeft, diegenen liefheeft, uit wie het gezelschap bestaat; wie daarom een gezelschap wel wil en wel doet, zorgt voor eenieder afzonderlijk.

Een gezelschap is gelijk een enkel mens, en zij die daarin binnentreden, stellen als het ware ook één lichaam samen en worden onderling onderscheiden als de leden in een enkel lichaam.

Wanneer de Heer en uit Hem de engelen, op de aarde neerblikken, zien zij een volledig gezelschap niet anders dan als één enkel mens en zijn vorm overeenkomstig de hoedanigheid van hen die het samenstellen.

Het werd mij ook gegeven een bepaald gezelschap in de hemel geheel en al als één enkel mens te zien, in een gestalte gelijk aan die, waarin de mens in de wereld is.

Dat de liefde jegens een gezelschap een vollere liefde jegens de naaste is dan de liefde jegens de afzonderlijke mens of het individu, komt hierin duidelijk uit, dat de waardigheden worden afgemeten naar de aard van de besturen over gezelschappen en dat de bestuurders eerbewijzen ontvangen overeenkomstig het nut dat zij betrachten.

Want er zijn in de wereld hogere en lagere ambten, die aan elkaar ondergeschikt zijn, overeenkomstig hun meer of minder omvattend bestuur over gezelschappen; en diegene is de koning die het meest omvattende bestuur heeft; en eenieder geniet beloning, eer en de algemene liefde overeenkomstig de omvang van zijn ambt, en tevens overeenkomstig de goedheden van het nut dat hij betracht.

Maar de leiders van deze eeuw kunnen nutten doen en het belang van het gezelschap behartigen ter wille van de wereld en ter wille van zichzelf, opdat zij in het oog vallen of om daarmee de bevordering tot hogere waardigheden te verdienen.

Maar ofschoon deze personen in de wereld niet worden onderkend, worden zij niettemin in de hemel onderkend; daarom worden zij, die uit liefde jegens de naaste nutten deden, ook als leiders over een hemels gezelschap aangesteld.

Zij zijn daar in glans en eer; toch zetten zij hun hart daar niet op, maar op nutten.
De overigen daarentegen, die uit wereld- en eigenliefde nutten hebben bedreven, worden verworpen.

413. Het onderscheid tussen de liefde jegens de naaste en de beoefening ervan ten opzichte van de mens in het enkelvoud en ten opzichte van de mens in het meervoud of ten opzichte van een gezelschap, is zoals het onderscheid tussen het ambt van een burger, het ambt van een bewindhebber en het ambt van een aanvoerder; en evenzo als het onderscheid tussen hem, die met twee talenten handel dreef, en hem die met vijf talenten handel dreef, (Mattheüs 25:14 tot 30), en het is als het onderscheid tussen de waarde van een sikkel en de waarde van een talent; of als tussen het vruchtgebruik van een wijnstok en dat van een wijngaard; of als dat van een olijfboom en dat van een olijfgaard; of als dat van een boom en dat van een tuin.

De liefde jegens de naaste stijgt ook bij de mens innerlijk meer en meer, en naarmate zij stijgt, heeft hij het gezelschap meer lief dan de mens in het bijzonder en het vaderland meer dan het gezelschap. Aangezien nu de naastenliefde bestaat uit het wel willen en vandaar uit het wel doen, zo volgt daaruit dat men haar jegens het gezelschap bijna op dezelfde wijze moet betrachten als jegens de mens in het bijzonder; echter jegens het gezelschap van de goede mensen anders dan jegens het gezelschap van de boze mensen. Jegens het laatstgenoemde moet men de naastenliefde betrachten volgens natuurlijke billijkheid, jegens het eerstgenoemde volgens geestelijke billijkheid. Maar over deze twee vormen van billijkheid zal men elders meer zien.

414. Dat het vaderland meer de naaste is dan het gezelschap, komt omdat het uit tal van gezelschappen bestaat en vandaar is de liefde ervoor een meer omvattende en hogere liefde; en bovendien wil het vaderland liefhebben zeggen: het algemeen welzijn liefhebben.

Dat het vaderland de naaste is, komt omdat het zoals een ouder is, want de mens is daarin geboren, het voedde en voedt hem, het beschermt en beschermt hem tegen beledigingen.

Men moet het vaderland uit liefde weldoen overeenkomstig de behoeften ervan, waarvan sommige natuurlijk en sommige geestelijk zijn.

De natuurlijke betreffen het burgerlijke leven en de burgerlijke orde en de geestelijke het geestelijk leven en de geestelijke orde.

Dat men het vaderland lief moet hebben, niet zoals de mens zichzelf liefheeft, maar meer dan zichzelf, is een wet die gegrift is in de menselijke harten en waaruit dit gezegde algemeen verspreid werd, dat door elk gerecht mens wordt uitgesproken, namelijk dat het, 'wanneer het vaderland met de ondergang bedreigd wordt door een vijand of een gevaar van elders, roemvol is daarvoor te sterven en eervol voor de soldaat, daarvoor zijn bloed te storten'.

Dit wordt gezegd, omdat men het tot zulk een hoge graad moet liefhebben.

Men moet weten, dat zij die het vaderland liefhebben en het uit wel willen wel doen, na de dood het rijk van de Heer liefhebben, want daar is dit het vaderland; en zij die het rijk van de Heer liefhebben, hebben de Heer lief, omdat de Heer het al in alle dingen van Zijn rijk is.

De Kerk is de naaste die men in een hogere graad moet liefhebben en het Rijk van de Heer is de naaste die de mens in de hoogste graad moet liefhebben.

415. Aangezien de mens geboren is voor het eeuwige leven en in dit leven door de Kerk wordt binnengeleid, moet hij de Kerk in een hogere graad liefhebben, want zij leert de middelen die tot het eeuwige leven leiden, en leidt daarin binnen.

Zij leidt tot het eeuwige leven door de waarheden van de leer en leidt daarin binnen door de goedheden van het leven.

Hiermee wordt niet bedoeld, dat men het priesterschap moet liefhebben in een hogere graad en daar vanuit de Kerk, maar dat men het goede en het ware van de Kerk moet liefhebben en ter wille daarvan het priesterschap.

Het priesterschap dient slechts en al naar het dient moet men het eren.

Dat de Kerk de naaste is die men in een hogere graad moet liefhebben, dus ook boven het vaderland is ook omdat de mens door het vaderland in het burgerlijke leven wordt ingewijd, maar door de Kerk in het geestelijke leven, en dit leven de mens onderscheidt van het louter dierlijk leven.

Bovendien is het burgerlijk leven een tijdelijk leven dat een einde heeft en dan is het alsof het niet geweest

was, terwijl het geestelijk leven, aangezien dit geen einde heeft, eeuwig is.

Daarom kan in verband met het laatstgenoemde gesproken worden van 'zijn', en in verband met het eerstgenoemde van 'niet-zijn'; het onderscheid is als tussen het eindige en het oneindige, waartussen geen verhouding bestaat, want het eeuwige is het oneindige ten aanzien van de tijd.

416. Dat het Rijk van de Heer de naaste is die men in de hoogste graad moet liefhebben, komt omdat onder het Rijk van de Heer de Kerk wordt verstaan over de gehele aarde, en dit wordt genoemd 'de gemeenschap van de heiligen', en daaronder ook de hemel wordt verstaan.

Daarom heeft hij die het Rijk van de Heer liefheeft, allen in de gehele wereld lief die de Heer erkennen, en geloof in Hem en liefde jegens de naaste hebben en hij heeft ook allen in de hemel lief.

Zij die het Rijk van de Heer liefhebben, hebben de Heer boven alle dingen lief en zijn daarom meer dan de overigen in de liefde tot God; want de Kerk in de hemelen en in de wereld is het lichaam van de Heer, want zij zijn in de Heer en de Heer is in hen.

Daarom is de liefde jegens het Rijk van de Heer de liefde jegens de naaste in haar volheid; want zij die het Rijk van de Heer liefhebben, hebben niet alleen de Heer boven alle dingen lief, maar zij hebben ook de naaste lief als zichzelf.

Want de liefde tot de Heer is de universele liefde, en zij is vandaar in alle en in elk van de dingen van het geestelijk leven, en ook in alle en in elk van de dingen van het natuurlijke leven, want deze liefde zetelt in de hoogste dingen bij de mens, en de hoogste dingen vloeien in de lagere dingen in en maken deze levend, zoals de wil vloeit in alle dingen van de bedoeling en van de daaruit voortvloeiende handeling, en zoals het verstand vloeit in alle dingen van de gedachte en van de daaruit voortvloeiende rede.

Daarom zegt de Heer: 'Zoekt eerst het koninkrijk der hemelen en zijn gerechtigheid, en alle dingen zullen u toegeworpen worden', (Mattheüs 6:33).

Dat het koninkrijk der hemelen het Rijk van de Heer is, blijkt uit het volgende bij Daniël: 'Ziet, er kwam Een met de wolken der hemelen, als een Zoon des Mensen en Hem werd gegeven heerschappij, heerlijkheid en het koninkrijk; en alle volken, natiën en tongen zullen Hem vereren; Zijn heerschappij is een heerschappij der eeuw, die niet zal voorbijgaan en Zijn koninkrijk, dat niet zal vergaan', (Daniël 7:13,14).

De naaste liefhebben is, op zichzelf beschouwd, niet de persoon liefhebben, maar het goede dat in de persoon is.

417. Wie weet niet dat de mens niet mens is door het menselijk aangezicht en door het menselijk lichaam, maar door de wijsheid van zijn verstand en door de goedheid van zijn wil, waarvan de hoedanigheid naarmate die stijgt, maakt dat hij meer mens is? Wanneer de mens geboren is, is hij bruter dan enig dier, maar hij wordt mens door onderwijzingen, die, naarmate die worden opgenomen, zijn gemoed vormen, waardoor en overeenkomstig waarvan de mens werkelijk mens is.

Er zijn beesten van wie het aangezicht op dat van de mens lijken, maar zij verheugen zich niet in het bezit van enig vermogen om te verstaan en uit het verstand iets te doen, maar zij handelden uit instinct, dat door hun natuurlijke liefde wordt opgewekt.

Het onderscheid is, dat het beest in klanken de aandoeningen van zijn liefde uit, terwijl de mens ze, nadat hij ze in gedachten heeft omkleed, uitspreekt.

Ook, dat het beest met neergebogen gezicht naar de aarde ziet, de mens echter met opgeheven aangezicht naar de hemel rondom ziet.

Hieruit kan men de gevolgtrekking maken, dat de mens voor zoveel mens is, als hij uit gezonde rede spreekt en zijn verblijf in de hemel voor ogen heeft, en dat hij voor zoveel geen mens is, als hij uit verkeerde rede spreekt, en alleen zijn verblijf in de wereld voor ogen heeft; maar toch zijn al dezen, mensen, echter niet in werkelijkheid, maar naar vermogen; want elk mens beschikt over het vermogen tot verstaan van waarheden en tot het willen van goedheden; maar voor zoveel hij de goedheden niet doet noch de waarheden verstaan wil, kan hij in uitwendige dingen de mens nabootsen en diens aap spelen.

418. Dat het goede de naaste is, komt, omdat het goede tot de wil behoort, en de wil het 'zijn' is van het leven van de mens.

Het ware van het verstand is ook de naaste, maar alleen voor zoveel dit van het goede van de wil uitgaat, want het goede van de wil vormt zich in het verstand en vertoont zich daar zichtbaar in het licht van de rede.

Dat het goede de naaste is, blijkt uit elke ervaring.

Wie heeft een persoon anders lief dan naar de hoedanigheid van zijn wil en verstand, dat wil zeggen, naar het goede en gerechte in hem.

Zo bijvoorbeeld: wie heeft een koning, een vorst, een aanvoerder, een bewindhebber, een consul, enig overheidspersoon en enig rechter anders lief dan wegens de gerechtigheid en het gericht waaruit zij handelen en spreken? Wie heeft een primaat, enig dienaar van de Kerk of een kanunnik anders lief dan wegens zijn ontwikkeling, zijn zuivere levenswandel, en zijn ijver voor het heil van de zielen? Wie heeft een legeraanvoerder en enig officier onder hem anders lief dan wegens zijn dapperheid en de daaraan verbonden voorzichtigheid? Wie heeft een koopman anders lief dan om zijn eerlijkheid; wie heeft een werkman en een knecht anders lief dan om hun trouw; ja, wie heeft een boom anders lief dan om zijn vrucht; de aardbodem anders dan om zijn vruchtbaarheid, een steen anders dan om zijn kostbaarheid, enzovoort? En wat wonderlijk is, niet alleen de oprechte heeft het goede en gerechte in een ander lief, maar ook de onoprechte, want met een oprecht man verkeert hij in geen vrees van verlies van faam, eer en rijkdom.

Maar de liefde van het goede bij de onoprechte mens is geen naastenliefde, want de onoprechte mens heeft de ander innerlijk alleen voor zoveel lief als deze hem dient.

Daarentegen is het goede in de ander liefhebben uit het goede in zichzelf echte liefde jegens de naaste, want dan kussen de goedheden elkaar wederkerig en verbinden zich.

419. De mens die het goede liefheeft omdat het het goede is, en het ware omdat het het ware is, heeft de naaste op uitnemende wijze lief, omdat hij de Heer liefheeft, die het Goede zelf en het Ware zelf is; de liefde van het goede en vandaar van het ware, en aldus van de naaste, komt nergens anders vandaan.

Zo wordt dus de liefde jegens de naaste gevormd uit hemelse oorsprong.

Het is hetzelfde, of men zegt nutten of het goede; daarom is nutten doen, goedheden doen, en overeenkomstig de hoeveelheid en de hoedanigheid van het nut in de goedheden zijn die goedheden echte goedheden.

Naastenliefde en goede werken zijn twee onderscheiden dingen zoals wel willen en wel doen.

420. Bij elk mens is een innerlijke en een uitwendige; dit innerlijke is datgene, wat de innerlijke mens wordt genoemd, en zijn uitwendige is datgene wat de uitwendige mens wordt genoemd; maar wie niet weet, wat de innerlijke en uitwendige mens is, kan geloven dat het de innerlijke mens is die denkt en wil, en dat het de uitwendige is die spreekt en handelt.

Weliswaar behoort het laatstgenoemde tot de uitwendige mens en het eerstgenoemde tot de innerlijke, maar toch zijn het niet deze, die wezenlijk de uitwendige en de innerlijke mens maken.

Het gemoed van de mens wordt weliswaar in het algemeen gezien als de innerlijke mens, maar het gemoed zelf is in twee gebieden verdeeld: het ene, dat hoger en innerlijker is, is geestelijk; het andere, dat lager en uitwendiger is, is natuurlijk.

Het geestelijk gemoed schouwt voornamelijk in de geestelijke wereld en heeft tot objecten de dingen die daar zijn, hetzij zulke dingen zich in de hemel bevinden, hetzij die zich in de hel bevinden, want hemel en hel zijn in de geestelijke wereld.

Het natuurlijk gemoed echter schouwt voornamelijk in de natuurlijke wereld en heeft tot objecten de dingen die daar zijn, hetzij de goede of de kwade.

Elke handeling en gesproken woord van de mens gaat rechtstreeks van het lagere gebied van het gemoed uit en indirect van het hogere gebied, aangezien het lagere gebied van het gemoed dichterbij ligt bij de zinnen van het lichaam en het hogere gebied verder daarvan verwijderd ligt.

Deze verdeling van het gemoed bestaat bij de mens omdat hij geschapen werd om geestelijk en tevens natuurlijk te zijn en zo dus een mens en geen beest.

Hieruit blijkt duidelijk dat de mens die in de eerste plaats de wereld en zichzelf beschouwt, een uitwendig mens is, aangezien hij niet alleen natuurlijk van lichaam maar ook van gemoed is, en dat de mens die in de eerste plaats ziet naar de dingen die tot de hemel en de Kerk behoren, een innerlijk mens is, aangezien hij geestelijk is, zowel van gemoed als van lichaam.

Dat hij ook geestelijk van lichaam is, komt omdat zijn handelen en spreken uitgaan van het hogere gemoed, dat geestelijk is, door het lagere gemoed, dat natuurlijk is.

Want het is bekend, dat van het lichaam de werkingen uitgaan en van het gemoed de oorzaken die de werkingen teweegbrengen, en dat de oorzaak alles is in de werking.

Dat het menselijk gemoed op deze wijze verdeeld is, blijkt duidelijk hieruit, dat een mens als veinzer, vleier, huichelaar en toneelspeler kan optreden, en dat hij met woorden van een ander kan instemmen en niettemin daarom kan lachen; hij lacht daarom uit het hogere gemoed en hij stemt daarmee in vanuit het lagere.

421. Hieruit kan men zien, hoe het moet worden opgevat, dat de naastenliefde en de goede werken onderscheiden zijn, zoals wel willen als wel doen, namelijk, dat ze formeel onderscheiden zijn, zoals het gemoed dat denkt en wil, en zoals het lichaam waardoor het gemoed spreekt en handelt.

Dat zij echter wezenlijk onderscheiden zijn, aangezien het gemoed zelf onderscheiden is, en dat zijn innerlijk gebied geestelijk en zijn uitwendige gebied natuurlijk is, werd boven gezegd.

Gaan daarom de werken van het geestelijk gemoed uit, zo gaan zij uit van wel willen, wat de naastenliefde is, gaan ze daarentegen van zijn natuurlijk gemoed uit, dan gaan zij uit van een wel willen dat niet de naastenliefde is, hoewel het in de uitwendige vorm als naastenliefde kan verschijnen, terwijl het toch in de innerlijke vorm geen naastenliefde is.

De naastenliefde in de uitwendige vorm alleen, vertoont weliswaar de gedaante van de naastenliefde, maar zij bezit niet het wezen van de naastenliefde.

Dit kan verduidelijkt worden door een vergelijking met zaden in de aarde: uit elk zaad ontspruit een plant, nuttig of onnuttig al naar de hoedanigheid van het zaad.

Evenzo is het gesteld met het geestelijk zaad, dat het ware van de Kerk uit het Woord is: daaruit wordt een leer gevormd die nuttig is wanneer zij uit echte waarheden is en onnuttig wanneer zij uit vervalste waarheden is.

Evenzo is het daarom ook zo gesteld met de naastenliefde uit het wel willen, hetzij dat het een wel willen is ter wille van zichzelf en de wereld, hetzij een wel willen ter wille van de naaste in strikte of in brede zin.

Is het een wel willen ter wille van zichzelf en de wereld, dan is het onechte naastenliefde, maar is het een wel willen ter wille van de naaste, dan is het echte naastenliefde.

Maar men zie meer hierover in het hoofdstuk over ‘het Geloof’, in het bijzonder in het artikel, waarin werd aangetoond dat naastenliefde is wel willen en dat de goede werken zijn: wel doen uit wel willen (nr.374); en dat naastenliefde en geloof slechts dingen van het gemoed zijn en vergankelijk, als die niet, wanneer het mogelijk is, in de werken hun bestemming vinden en daarin tezamen bestaan (nrs. 375,376).

De naastenliefde zelf is: gerecht en getrouw handelen in ambt, zaken en beroep, waarin eenieder is en met hen met wie hij in enig verkeer staat.

422. Dat de naastenliefde zelf is: gerecht en getrouw handelen in ambt, zaken en beroep waarin eenieder is, komt omdat alle dingen die de mens op deze wijze doet, de samenleving tot nut zijn, en het nut het goede is en het goede in de van de persoon weggenomen zin de naaste is.

Dat niet alleen de mens afzonderlijk, maar ook het kleinere gezelschap en het vaderland zelf de naaste is, werd boven aangetoond.

Zo bijvoorbeeld wil een koning die zijn onderdanen in goed handelen met een goed voorbeeld voorgeeft: dat deze persoon leeft overeenkomstig de wetten van de gerechtigheid; hij beloont hen die zo leven, beschouwt eenieder naar verdienste, beschermt hen tegen beledigingen en aanvallen; hij handelt als een vader van het rijk en zorgt voor het algemeen welzijn van zijn volk; in zijn hart is naastenliefde en zijn daden zijn goede werken.

Een priester die de waarheden uit het Woord leert en daardoor tot het goede van het leven en zo tot de hemel leidt, die beoefent, omdat hij voor de zielen van de mensen van zijn Kerk zorgt, op uitnemende wijze de naastenliefde.

Een rechter die naar gerechtigheid en naar de wet oordeel spreekt en niet naar geschenken, vriendschap en verwantschap, zorgt voor de samenleving en voor de mens in het bijzonder; voor de samenleving omdat deze daardoor in de gehoorzaamheid van de wet wordt gehouden, en in de vrees om die te overtreden; en voor de mens in het bijzonder, omdat daardoor de gerechtigheid over het onrecht zegeviert.

Wanneer een koopman in oprechtheid en niet met bedrog handelt, zorgt hij voor de naaste met wie hij zaken doet; evenzo de werkmans en de vakmans, wanneer zij hun werk juist en ernstig en niet misleidend en bedrieglijk doen; evenzo is het gesteld met de overigen, zoals met kapiteins en matrozen en met landbouwers en knechten.

423. Dat dit de naastenliefde is, komt omdat de naastenliefde als volgt gedefinieerd kan worden: de naaste dagelijks en voortdurend het goede doen, niet alleen de naaste in het enkelvoud, maar ook de naaste in het meervoud; en dit kan niet anders plaatsvinden dan door het goede en gerechte in ambt, zaken en beroep waarin eenieder is, en met hen met wie hij in enig verkeer staat; want dit doet men dagelijks en wanneer men het niet doet, heeft men het toch voortdurend in het gemoed en men denkt eraan en streeft ernaar.

De mens die op deze wijze de naastenliefde beoefent, wordt meer en meer de naastenliefde in een vorm; want gerechtigheid en trouw vormen zijn gemoed en de uitoefening daarvan zijn lichaam; en allengs wil en denkt hij vanuit zijn vorm niets anders dan de dingen die tot de naastenliefde behoren.

Zulke mensen worden tenslotte als diegenen van wie in het Woord gezegd wordt, dat zij de Wet in hun harten geschreven hebben.

Zij stellen ook geen verdienste in de werken, aangezien zij daar niet aan denken, maar aan de plicht, namelijk, dat het de burger betaamt zo te doen.

Maar de mens kan geenszins van zichzelf uit geestelijke gerechtigheid en geestelijke trouw handelen; want elk mens heeft het van zijn ouders geërfd, dat hij het goede en het gerechte ter wille van zichzelf en van de wereld doet, en geen enkel mens, dat hij dit ter wille van het goede en gerechte doet.

Daarom verkrijgt alleen hij die de Heer vereert en uit Hem handelt, wanneer hij uit zichzelf handelt, de geestelijke naastenliefde en neemt die, door de uitoefening ervan, in zich op.

424. Er zijn velen die in hun beroep gerecht en getrouw handelen en hoewel zij zo dus de werken van de naastenliefde doen, toch niet enige naastenliefde in zich bezitten; maar dezen zijn diegenen bij wie de eigen- en de wereldliefde overheerst en niet de liefde tot de hemel, en zo dit laatste aanwezig mocht zijn, staat zij onder de andere liefde als een knecht onder zijn heer, en als een gewoon soldaat onder zijn officier en is als een deurwachter die aan de poort staat.

De weldaden van de naastenliefde bestaan daarin, de armen te geven en de behoeftigen te ondersteunen, maar met voorzichtigheid.

425. Men dient onderscheid te maken tussen de plichten van de naastenliefde en de weldaden ervan.

Onder de plichten van de naastenliefde wordt verstaan het naleven van de naastenliefde, die onmiddellijk van de naastenliefde zelf uitgaan, die, zoals eerder werd aangetoond, in de eerste plaats tot de functie behoren waarin eenieder is.

Onder weldaden worden echter die hulpverleningen verstaan die buiten deze plichten plaatsvinden.

Dit worden weldaden genoemd omdat het in de vrijheid en het goedgevoelen van de mens ligt deze te doen; en omdat ze als ze plaatsvinden door de ontvanger niet anders worden beschouwd dan als weldaden, en deze weldaden worden verleend al naar de beweegredenen en de bedoelingen die de weldoener in zijn gemoed draagt.

In het algemeen gelooft men dat de naastenliefde niets anders is dan de armen geven, de behoeftigen ondersteunen, zorg voor weduwen en wezen, bijdragen tot de bouw van hospitalen, ziekenhuizen, toevluchtsoorden, weeshuizen, vooral van tempels en voor de versiering daarvan en voor de inkomsten ervan. Maar tal van deze dingen behoren eigenlijk niet tot de naastenliefde, maar staan daarbuiten.

Zij die in deze weldaden de naastenliefde zelf stellen, kunnen wel niet anders dan in deze werken verdienste stellen, en ook al zouden zij met de mond bekennen, dat zij ze niet als verdienste beschouwd willen zien, dan toch ligt van binnen het geloof van de verdienste verborgen.

Dit blijkt duidelijk uit zulke mensen na de dood; zij sommen dan hun werken op en eisen de zaligheid als beloning.

Maar dan wordt een onderzoek ingesteld naar de oorsprong van hun werken en vandaar naar de hoedanigheid daarvan, en wanneer bevonden wordt, dat zij voortsproten òf uit hoogmoed òf uit zucht naar roem òf uit louter vrijgevigheid òf uit vriendschap òf alleen uit natuurlijke neiging òf uit huichelarij, dan worden zij naar deze oorsprong geoordeeld, want de hoedanigheid van de oorsprong is in de werken.

Maar de echte naastenliefde gaat uit van hen die haar in zich hebben opgenomen vanuit gerechtigheid en het oordeel in de werken, die zij doen zonder het einddoel van de beloning, overeenkomstig de woorden van de Heer: 'Hij zei ook tot die Hem genodigd had: Wanneer gij een middag- of avondmaaltijd aanricht, roep dan niet uw vrienden of uw broeders of uw verwanten of uw rijke bureu; die zouden immers op hun beurt u ook

kunnen uitnodigen en gij zoudt terugbetaling ontvangen, Maar wanneer gij een gastmaal aanricht, nodig dan bedelaars, misvormden, lammen en blinden.

En gij zult zalig zijn, omdat zij niets hebben om u terug te betalen.

Want het zal u terugbetaald worden bij de opstanding van de rechtvaardigen', (Lucas 14:12,13,14).

Ook dezen noemen dergelijke dingen als boven genoemd weldaden alsmede plichten, hoewel zij tot de naastenliefde behoren.

426. Het is bekend dat sommigen, die deze weldaden gedaan hebben, die voor de wereld als beelden van naastenliefde verschijnen, menen en geloven, dat zij de werken van de naastenliefde hebben beoefend, en dat zij deze beschouwen zoals velen de zogenaamde aflaten in het pausdom, waardoor zij van zonden gereinigd zijn, en als wederverwekten met de hemel beloond moeten worden, en niettemin beschouwen zij echtbreuk, haatgevoelens, wraaknemingen, bedrog, en in het algemeen de begeerten van het vlees, waaraan zij zich naar hartenlust overgeven, niet als zonden.

Maar wat zijn die goede werken dan anders als schilderijen, waarop engelen en duivels samen gegroepeerd staan voorgesteld, of dozen van lazuursteen waarin waterslangen zijn? Maar geheel anders is het gesteld, wanneer deze weldaden worden gedaan door hen die bovengenoemde boosheden schuwen als dingen die met haat tegen de naastenliefde vervuld zijn.

Maar toch strekken deze weldaden, bovenal het geven aan armen en aan bedelaars op velerlei wijze tot voordeel, want daardoor worden knapen, meisjes, knechten, dienstmeisjes en in het algemeen alle eenvoudigen in de naastenliefde ingewijd, want het zijn de uitwendige dingen ervan, waardoor zij zich doordringen van de plichten van de naastenliefde, want dit is het eerste onderricht daarvan, maar dan nog als onrijpe vruchten.

Maar bij hen, die naderhand vervolmaakt worden in de juiste erkenningen over de naastenliefde en het geloof, worden zij als rijpe vruchten; en dan beschouwen zij deze vroegere werken, die zij uit de eenvoud van hun hart gedaan hadden, niet anders dan als plichten.

427. Dat men heden ten dage deze weldaden voor de eigenlijke handelingen van de naastenliefde houdt, die in het Woord onder de goede werken worden verstaan, komt omdat de naastenliefde herhaaldelijk in het Woord wordt beschreven met: aan de armen geven, aan de behoeftigen hulp verlenen, voor weduwen en wezen zorgen.

Maar men heeft tot nu toe niet geweten, dat het Woord in de letter alleen die dingen noemt, die de uitwendige, ja zelfs de uiterste dingen van de eredienst zijn, en dat daaronder de geestelijke dingen, die de innerlijke zijn, worden verstaan; zie hierover in het hoofdstuk over 'de Heilige Schrift', nrs. 193 tot 209. Hieruit blijkt dat onder de in het Woord genoemde armen, behoeftigen, weduwen en wezen, niet zulke personen worden verstaan, maar mensen die geestelijk zo zijn.

Dat onder de armen diegenen worden verstaan die niet in erkenningen van het ware en goede zijn, zie men in het werk 'de Onthulde Openbaring', nr.

209' en dat onder weduwen diegenen worden verstaan die zonder waarheden zijn maar deze wel begeren, nr. 764; enzovoort.

428. Zij die van geboorte medelijdend zijn en hun natuurlijke barmhartigheid niet geestelijk maken door ze uit echte naastenliefde te doen, geloven dat de naastenliefde daarin bestaat aan iedere arme te geven en aan iedere behoeftige ondersteuning te verlenen, en zij onderzoeken niet van tevoren of deze arme en deze behoeftige goed of boos is, want zij zeggen, dat dit niet nodig is, aangezien God alleen de hulp en de aalmoes aanziet.

Maar deze personen worden na de dood terdege onderscheiden en afgezonderd van hen die de weldaden van de naastenliefde met voorzichtigheid gedaan hebben; want zij, die ze gedaan hebben uit deze blinde voorstelling van de naastenliefde, doen dan evenzeer goed aan de bozen als aan de goeden, en de bozen doen door deze weldaden boosheden en schaden daarmee de goeden, en daarom hebben deze weldoeners ook schuld aan de beledigingen die de goede mens wordt aangedaan.

Want een boosdoener weldoen staat gelijk met de duivel brood geven, dat hij in vergif verandert, want alle brood is in de hand van de duivel vergif, en als het dit niet is, dan verandert hij het daarin, en dit doet hij door tot boosheden te verlokken door weldaden; en het staat gelijk met aan een vijand gegeven zwaard, waarmee hij dan iemand doodt; en het staat gelijk met aan een wolf-mens de herdersstaf te geven, opdat hij de schapen

leidt in de weide, terwijl hij toch, na de herdersstaf genomen te hebben, de schapen van de weide in de woestijn drijft en ze daar slacht; en het staat gelijk met aan een rover openbaar gezag te geven, die slechts op buit zint en loert en naar de overvloed en de waarde daarvan en daarop het recht beoordeelt en gericht oefent.

Wordt vervolgd.